

Công đồng người Việt đã có Lào từ bao giờ họ sinh sống ra sao, nhưng gì đã lôi cuốn họ đi xuống nơi, phóng viên Thanh Trúc có cuộc trao đổi với một số người Việt tại Luang Prabang.

Ông Phúc, phó ban chấp hành Hội người Việt Nam ở Luang Prabang

Thành phố Luang Prabang nằm trong tỉnh Luang Prabang miền Bắc nước Lào, cách Việt Nam khoảng 450 kilômét. Nơi đây là điểm gặp nhau của sông Namkhan và sông Mekong, hình thành nên lan dọc theo các đô thị chung quanh núi đá kính và trầm lắng của Vương quốc Vạn Thọ xưa, được UNESCO công nhận di sản văn hóa thế giới đầu tiên của Lào.

Đến Luang Prabang sẽ thấy rất nhiều “khách tây”, tức khách du lịch nước ngoài như người đã ăn phở người. Cái lạ ở đây là các ngôi đền cổ xưa bên những con phố với kiến trúc tây phương, cùng một số đồng người Lào nói tiếng Pháp còn sót lại, khiến người ta liên tưởng về một Indochine, Đông Dương với Việt Miền Lào thuở trước.

Người Việt ở Lào từ những năm 1940

Đó là Luang Prabang mà tôi gặp ở những năm 40 của thế kỷ trước, người Việt đã từ đây rời đi ở đây, tay trái ngẩng đầu thì nhốt sang tay làm hàm nhai thì họ thì hai và bây giờ là một công đồng người Lào gốc Việt thì họ thì ba và thì thì, căn cứ, hiện hòa, không hành tiến những thì thì ngẩng đầu về sự hy sinh, gian khổ, hay làm của ông bà cha mẹ mình ngày trước:

Tôi là Chu Văn Phúc, quốc tịch Lào là thành Phúc Vilaysac, tôi là sinh đẻ bên này rồi. Ông bà quê ở Ninh Bình, sinh năm 1920 hay mẹ tôi mẹ y gì đó, sang đây thì năm tám chín tuổi, lập gia đình và sinh đẻ con cái bên này. Mà không phải là sang cùng gia đình đâu đấy, kiểu như là tám chín tuổi họ nhận làm con nuôi rồi sang bên Lào là họ đến đi mà đi bở đó. Còn quen là họ đến

n nhau đi ki u t n c đó, Hà N i Ninh Bình sang t i đây c tháng, hai tháng tr i m i t i Luang Prabang. K i m ăn m t th i gian r i nghe ông bà nói cũng có ng i v và có ng i i đây luôn.

Tôi đi năm b n m i, năm b n lăm thì tr v n c. Đi n a ch ng thì lúc b y gi Nh t đ o chánh Pháp, nó không cho qua c a kh u biên gi i lúc b y gi g i là Nong Hét quá Xiêng Kho ng giáp Ngh An c a Vi t Nam. Không v đ c th là i Xiêng Kho ng.

c Nguy n Văn Vi

B t đ u là đi làm thuê làm m n, sau này m i đi làm th đ i n, đ y là ông già tôi đó, h i m i sang đi làm thuê làm m n cho ng i Lào, sau này m i h c làm th đ i n, đ y là b tôi đó. Đ i ông bà mình ph n nhi u là nh v y, th may th m c, nh ba tôi làm th đ i n, đ n đ i con cháu chúng tôi ph n nhi u là buôn bán nhi u h n.

“Đi H i Già V Nhà H i Tr” Thanh Trúc g p c Nguy n Văn Vi, đ c coi nh ng i c a th h th nh t, ra đ i t i Xiêng Kho ng khi b m ông sang đ y năm 1940:

Quê g c c a tôi huy n Hoa L t nh Ninh Bình. Ông c tôi lúc đ u làm ăn b bên n c, b y gi là phong ki n th c dân, coi nh h n hán ba b n năm li n, đ i n th c m cho đ a ch , sau đó gán cho h luôn r i đi sang Lào. B i vì đói kh thành đi ra ngoài đ ki m ăn ch không có m c đích chính tr g i lúc b y gi. H nói Lào đ làm ăn, sang đó ki m t i n v chu c i đ t h ng h a.

Tôi đi năm b n m i, năm b n lăm thì tr v n c. Đi n a ch ng thì lúc b y gi Nh t đ o chánh Pháp, nó không cho qua c a kh u biên gi i lúc b y gi g i là Nong Hét quá Xiêng Kho ng giáp Ngh An c a Vi t Nam. Không v đ c th là i Xiêng Kho ng.

i Xiêng Kho ng thêm m t năm, gia đình quy t đ nh đ i lên Luang Prabang, c Vi k ti p:

Ch y vào Luang Prabang năm 46 thì Pháp tr i Lào, lúc đó chúng tôi lên k ho ch là s qua

Ngô Văn Lương Prabang, Lào

Tác Giả: Thanh Trúc / RFA

Thứ Sáu, 19 Tháng 10 Năm 2012 05:53

sông tìm đường sang Thái Lan. Nhưng ông đã đi vì ông cần tôi già yếu, đói khát không có thu nhập, ông muốn gia đình. Thế là bà cần lời chúng tôi ở Lào Prabang, tức là từ 1946 đến nay tôi vẫn ở đây.

Cuộc sống của những người Việt Nam bỏ xứ sang Lào như gia đình ông Nguyễn Văn Văn thì đó như thế nào:

Lúc bấy giờ thì buổi không như lúc này, làm ăn kinh tế khó khăn, mình phải làm đồ mại nghi, đi kiếm cái đi gánh cát gánh sỏi đi bán sông lên bán cho những người có tiền mua xây nhà, rồi đi gánh nước thuê, tức là làm những việc gì mà kiếm được tiền để nuôi con là các công nhân làm thuê.

Vì sau bà con đông rồi đòi hỏi người Pháp thì nó cho mua một chuyến người Việt Nam đến bay giờ vẫn còn đây, người Việt kiều, người Hùng Văn Văn, nó cho đi đây từ Lào Năm đến Lào Ba, chỉ ba năm thôi

ông Nguyễn Văn Văn

Con cái của những ông bà đầu tiên sang Lào khi này đầu tiên họ có họ, công nhân cho biết:

Khi Pháp nó lên Lào năm 46 thì bấy giờ cha mẹ không có tiền cho con ăn học, lúc bấy giờ Pháp nó cũng lên rồi, vì sau bà con đông rồi đòi hỏi người Pháp thì nó cho mua một chuyến người Việt Nam đến bay giờ vẫn còn đây, người Việt kiều, người Hùng Văn Văn, nó cho đi đây từ Lào Năm đến Lào Ba, chỉ ba năm thôi. Rồi Pháp nó bỏ Lào Nhì như Nhì lên thì phải vào trường công của Pháp. Nhưng mà số có học thức cao thì sau năm 54 họ cũng đi ra nước ngoài nữa.

Đó là thế hệ những người của những người Việt đi bỏ tiền mình sang Lào, tiếp vào Xiêng Khoảng, Paksé, Vientiane và Luang Prabang như đang nói ở đây.

Các thế hệ người Việt từ 3 thế hệ Lào

Hơn nửa thế kỷ qua, bao nhiêu vết đốm sao đỏ, cuộc sống của thế hệ ba và thế hệ của người Việt Lào không còn vết vệt buôn bán bán buôn làm thuê làm mướn như trước. Bây giờ, đi trên những con đường chính của Luang Prabang, dọc trong những khu chợ Luang Prabang, quý vị sẽ thấy người Việt ở đây có những cửa hàng khang trang và buôn bán tấp nập, điển hình như tiệm Mini Mart Chí Thành của ông Nguyễn Văn Văn do các con đường bán, tiệm Tiễn Thành do em ruột ông làm chủ, và một cửa tiệm bách hóa lớn của một người Việt khác, đều nằm trên một con đường sầm uất của trung tâm Luang Prabang. Hai người con ông Văn, chị Phú Lan và chị Thanh Thùy, trò chuyện cùng Thanh Trúc.

Thanh Thùy: Ông bà sang là vất vả, tay trống làm nên thì mình làm tiếp nó dần dần thôi.

Đúng giờ này chị Thùy có dịch vụ cho khách du lịch nước ngoài thuê xe gắn máy di chuyển trong Luang Prabang. Hai con chị, thế hệ thế hệ, con trai du học ở Australia, con gái đi Địch Học Kinh Tế Quốc Gia ở Hà Nội.

Phần đông tiệm lớn ở Luang Prabang là người Việt mình có nhu cầu tiệm nhỏ vớ vẩn. Tiệm của mình có bán cửa xe, đồ đi, đồ tiếp hóa, rượu, bia sữa đồ hộp. Đồ xây dựng cũng là một tiệm lớn có tiệm. Người Việt mình nghĩa là đường hàng đầu kinh doanh ở Luang Prabang.

chị Phú Lan

Sau 1975, nhu cầu người Lào gốc Việt tìm đường qua Pháp, Mỹ, Anh hay Australia. Gia đình ông Văn không đi tìm vì thế kỷ sống ở Luang Prabang không được nên nào.

Phú Lan: Phần đông tiệm lớn ở Luang Prabang là người Việt mình có nhu cầu tiệm nhỏ vớ vẩn. Tiệm của mình có bán cửa xe, đồ đi, đồ tiếp hóa, rượu, bia sữa đồ hộp. Đồ xây dựng cũng là một tiệm lớn có tiệm. Người Việt mình nghĩa là đường hàng đầu kinh doanh ở Luang Prabang.

Thanh Thùy: Phần nhu cầu người Lào gốc Việt không cần mướn, đồ sống thì thôi. Người Việt mình chủ yếu khó khăn, tìm kiếm đường, còn người Lào làm ngày nào biết ngày đó, chỉ cái đã...

Luang Prabang ch có hai ti m vàng, n m trên đ ng Sisouphanh. Ti m Nàng Quí và ti m Vàng Sài Gòn đ u do ngũ i Vi t làm ch . M t trong hai ch nhân đó, ông Ph m Văn T , k r ng ti m vàng này hình thành t bao công lao c c nh c:

Ti m bách hoá Chí Thanh ph chính c a Luang Prabang. RFA file

B qua đây t th i chi n tranh th hai c , năm 1945, bây gi b đã qua đ i r i. Qua đây ông r t kh , tay tr ng thì kh nhi u. Đi h c th may ba năm r i th y m i cho may. Ph n đông là b con cho ông th y, t m r a cho con cái h , mãi ba năm m i đ c may r i làm th may cho đ n lúc m t.

Sau gi i phóng thì nhi u cái nó c c kh , b t bu c mình ph i làm nhi u vi c lên, đ i sang làm giá đ u, làm bánh ph , làm giò làm nem. Sau khi có ít v n mình quay sang buôn bán vàng b c đ y.

H n quý thính gi cũng th c m c Luang Prabang có bao nhiêu ngũ i Lào g c Vi t nh th này. Xin th a có g n sáu trăm ngũ i c già l n tr t đ i ông bà, cha m đ n đ i con và đ i cháu, nghĩa là thu c b n th h tính đ n lúc này.

Theo ông Chu Văn Phúc, ch nhân ti m bán đ c trên đ ng Sisouphanh, đây là nh ng ngũ i có tên trong H i Ngũ i Vi t Luang Prabang mà ông là phó ban ch p hành:

T x a gi v n có H i Ngũ i Vi t Nam Luang Prabang, kho ng trên năm trăm c tr em ngũ i l n. T ch c đ coi nhau thôi, ngày t ngày T t hay gì đó thì g p nhau, giúp đ nhau lúc t i l a t t đ n.

ông Chu Văn Phúc

Tôi xin chia sẻ với bạn có Hội Ngô Văn Việt Nam ở Luang Prabang, khoảng trên năm trăm thành viên. Tôi chắc chắn coi nhau thôi, ngày thì ngày Tết hay gì đó thì gặp nhau, giúp đỡ nhau lúc tôi đi ra tết đèn. Bây giờ thì cái có Tổng Lãnh Sự (Việt Nam) ở đây, có chuyện gì Tổng Lãnh Sự báo cáo với mình thì mình cũng đi họp, chuyện vui chuyện buồn gì đó, ngày thì ngày Tết Tổng Lãnh Sự chắc chắn là mình đi theo để gặp nhau.

Cuộc sống của người Việt ở Luang Prabang êm ả so với thủ đô Vientiane và đã bình lặng như tâm tính của người dân Lào. Luang Prabang có khí hậu mát mẻ hơn Vientiane, màu nước sông Mekong luôn là dòng chảy trong trẻo hơn so với dòng chảy của nước đổ xuống sa mạc dòng Cửu Long bên nhà.

Ở Luang Prabang có đình họ Souphanouvong, nơi con cái họ hàng người Việt gốc Lào có thể ghi danh đi học mà không phải về Vientiane. Bên cạnh đó, nhiều gia đình có phần người tin đã gửi con đi du học tại Pháp, Mỹ, Anh hoặc Australia.

Cũng là một người trong ban chấp hành Hội Ngô Văn Việt Nam ở Luang Prabang, ông Lê Văn Khuê, chủ nhân một tiệm bán vải lụa xây dựng nên trong thành phố:

Quê tôi ở Yên Mô, Nam Định, ông bà sang tôi năm 1942, trước khi gia đình tôi rời Biên Phủ. Tôi trước đây cũng làm nghề may, mình chuyển sang buôn bán đây.

Theo như ông Lê Văn Khuê cho biết, họ hàng người Việt tôi trong nước sang Luang Prabang sau này có phần nhiều hơn họ hàng người đi trước:

Tôi là người sang đây nhiều hơn người bên này, phần nhiều là hợp pháp, không phải xuất khẩu lao động mà đi.

Họ là thợ hồ, thợ nề, thợ mộc trong các công ty xây dựng của người Việt, cũng là họ hàng người qua sau này, đến với thủ phủ xây dựng trên đất Lào. Họ hàng công nhân đó, ông Lê Văn Khuê nói tiếp, phần lớn xuất phát từ các tỉnh miền Trung, không có chân trong Hội Ngô Văn Việt Nam Luang Prabang

và cũng không có ý định rời khỏi Lào vì lâu vì dài. Họ sang đây lao động vì mục đích kiếm tiền gửi về cho gia đình bên nhà để chi tiêu cuộc sống.

Ông Chu Văn Phúc, đã có năm người cháu thuộc thế hệ thứ tư, tâm sự rằng người Lào gốc Việt ở Luang Prabang có cái thú vui nhưng cũng có cái đam mê riêng:

Năm đứa cháu thì đứa nào đứa nào nó còn nói tiếng Việt nữa, đứa ba đứa tư đứa năm nó sẽ bắt đầu nói nó sang tiếng Lào nữa. Trẻ con họ gốc Việt Nam mới tuởn mới ra mới tiếng hai tiếng nên nó không hiểu họ nói nữa. Ra ngoài trung học là nó không còn hiểu họ nói tiếng Việt nữa rồi, nó bắt đầu nói chuyện ở nhà thì nó biết, vậy thôi.

Mà đời thế sự khá hơn chúng tôi nữa, con tôi nó hiểu họ nói tiếng Việt vì nó vào dân Lào, sẽ hiểu sẽ đi tiếp này kia nó sẽ khá hơn. Tôi nói ở đây là con chúng tôi khá hơn chúng tôi nữa.

Còn cả ông Nguyễn Văn Việt thì nói ông sẽ chết ở đây vì đã quên bỏ đi mảnh đất này:

Sống đâu quen đất trời, mình bắt đầu ra đi quá lâu, vì cảm mạo mà đi nhưng sang đây đất lành chim đậu, dân tộc Lào họ cũng tốt, hiền hoà, làm ăn họ cũng tốt thà. Tôi thấy cảm nhận đây hợp với mình rồi, sống quen rồi. Chắc có lâu lâu về thăm thôi chứ còn ở thì tôi thấy với Việt Nam thì bon chen mình không sống kịp với ở trong nước.